

A térfogat mérése

A térfogat jele és mértékegysége

A térfogat jele : V .

Mértékegysége az SI rendszerben : köbméter (m^3).

$$[V] = m^3$$

A gyakorlatban az $1m^3$ –nél nagyobb mértékegységeket ritkán ,kisebbeket azonban gyakran alkalmazunk. Ezek:

:

$$1 \text{ dm}^3 = 0,001 \text{ m}^3$$

$$1 \text{ cm}^3 = 0,000001 \text{ m}^3$$

A liter és milliliter

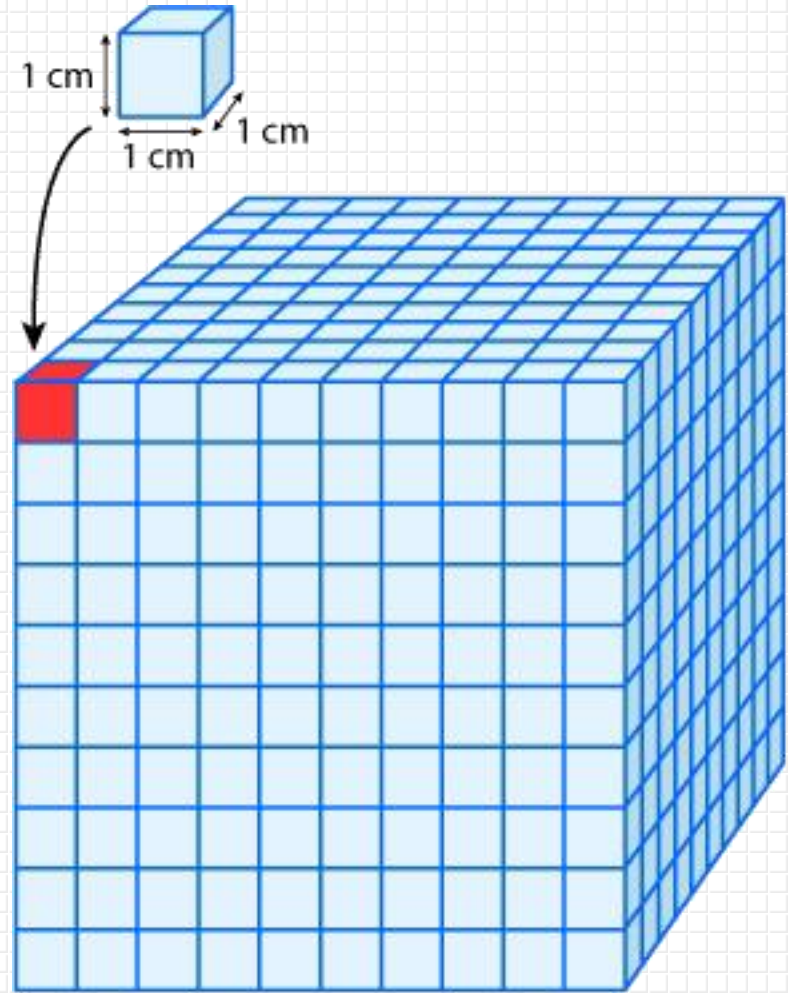
A térfogat mérésére gyakran alkalmazzuk ezt a két mértékegységet.

A liter (l) egyenlő a köbdeciméterrel.

$$1 \text{ l} = 1 \text{ dm}^3$$

A milliliter (ml) egyenlő a köbcentiméterrel

$$1 \text{ ml} = 1 \text{ cm}^3$$

$$1 \text{ l} = 1000 \text{ ml}$$

Töltsd ki a táblázatot!

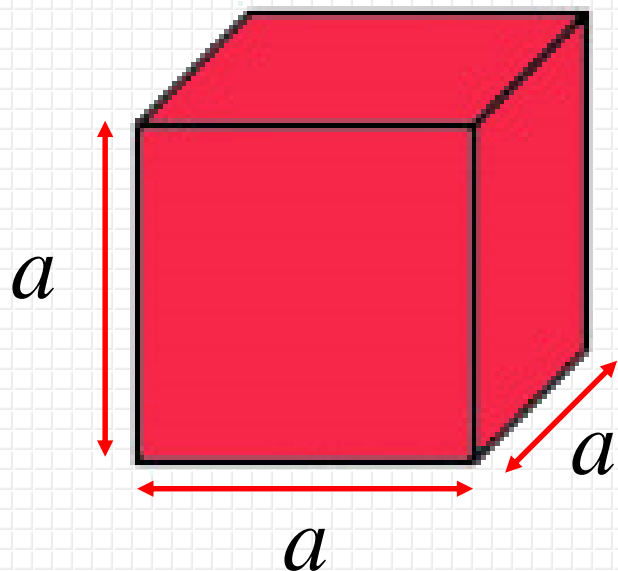
	$V \text{ (m}^3\text{)}$	$V \text{ (dm}^3\text{)}$	$V \text{ (cm}^3\text{)}$
1.			800000
2.			135000
3.			40000
4.			180000
5.	0.20		
6.		85.0	
7.	0.25		
8.		90.0	
9.		12.5	
10.	0.11		

Megoldások

	$V \text{ (m}^3\text{)}$	$V \text{ (dm}^3\text{)}$	$V \text{ (cm}^3\text{)}$
1.	0.80	800.0	800000
2.	0.14	135.0	135000
3.	0.04	40.0	40000
4.	0.18	180.0	180000
5.	0.20	200.0	200000
6.	0.09	85.0	85000
7.	0.25	250.0	250000
8.	0.09	90.0	90000
9.	0.01	12.5	12500
10.	0.11	107.5	107500

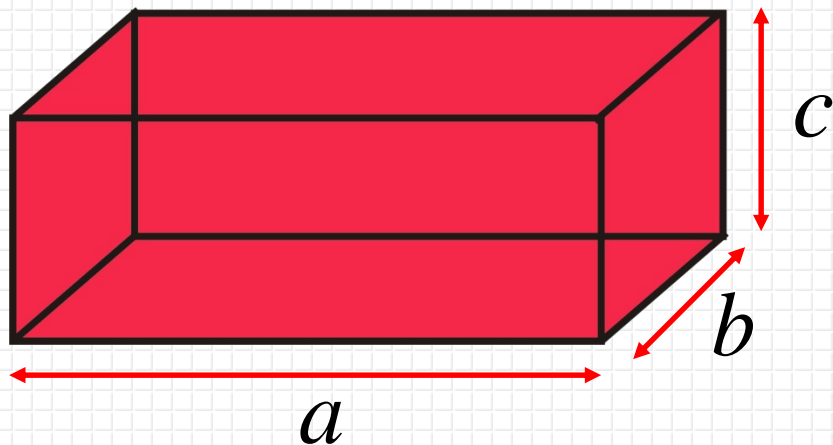
A szabályos mértani testek térfogatának meghatározása

A szabályos mértani testek térfogatának meghatározása a hosszúság mérésére vezethető vissza. Miután meghatározzuk a testek méreteit, a térfogatot matematikai képletekkel kiszámítjuk ki.

Lemérjük a kocka oldalának hosszát és kiszámítjuk a térfogatát:

$$V = a \cdot a \cdot a = a^3$$

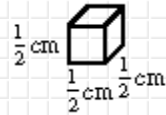

Lemérjük a téglatest hosszát, szélességét és magasságát, majd kiszámítjuk a térfogatát:

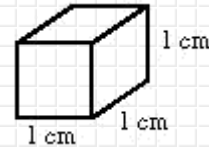
$$V = a \cdot b \cdot c$$

A kocka térfogata - példák

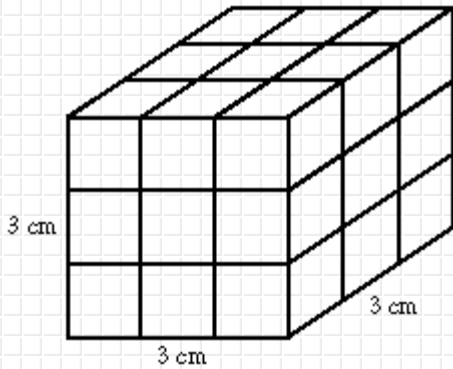
Számítsd ki a képen látható testek térfogatát.

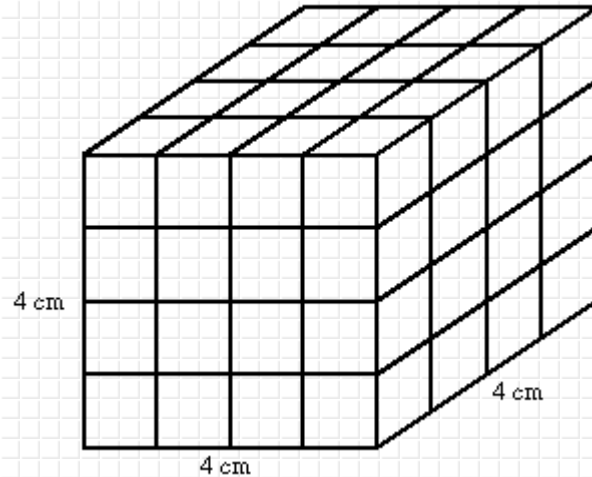
$$V = 0,125 \text{ cm}^3$$

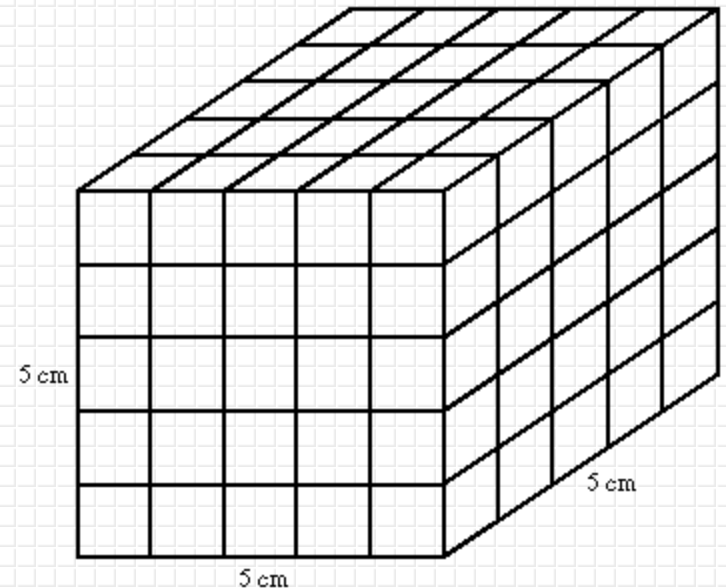
$$V = 1 \text{ cm}^3$$

$$V = 27 \text{ cm}^3$$

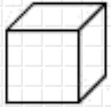

$$V = 64 \text{ cm}^3$$

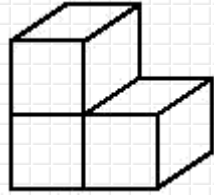

$$V = 125 \text{ cm}^3$$

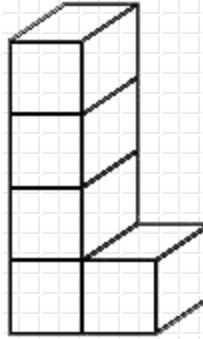
A képen látható testeket 1 cm^3 térfogatú kockák összerakásával kaptuk.
Határozd meg térfogatukat.

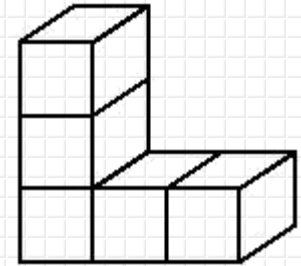
$$V = 1 \text{ cm}^3$$

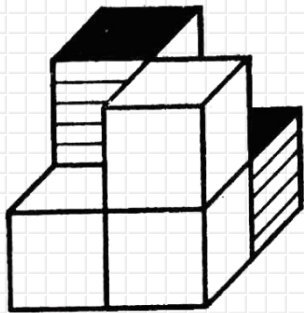
$$V = 3 \text{ cm}^3$$

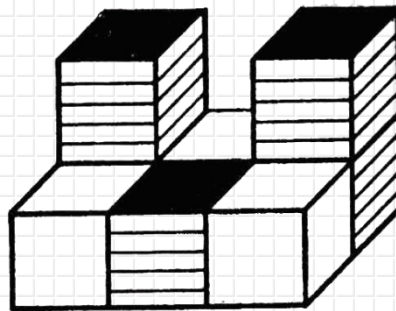
$$V = 5 \text{ cm}^3$$

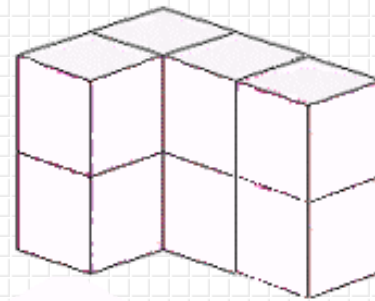
$$V = 5 \text{ cm}^3$$

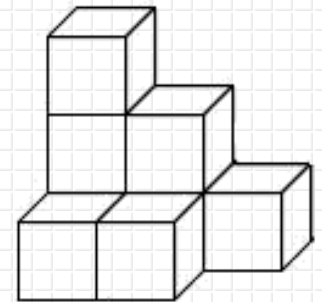
$$V = 6 \text{ cm}^3$$

$$V = 8 \text{ cm}^3$$

$$V = 8 \text{ cm}^3$$

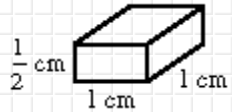

$$V = 8 \text{ cm}^3$$

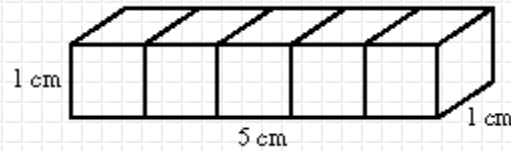

A téglatest térfogata - példák

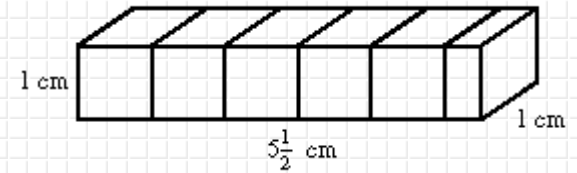
Számítsd ki a képen látható testek térfogatát.

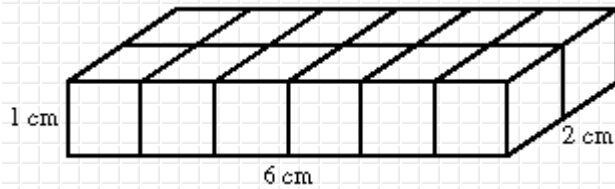
$$V = 0,5 \text{ cm}^3$$

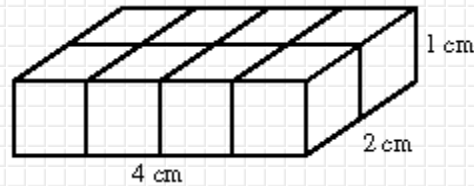
$$V = 5 \text{ cm}^3$$

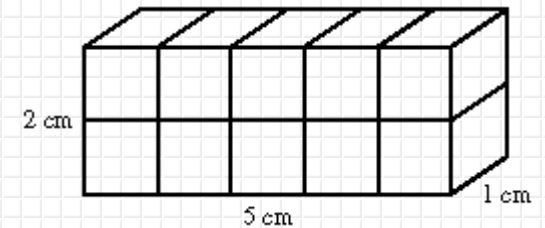
$$V = 5,5 \text{ cm}^3$$

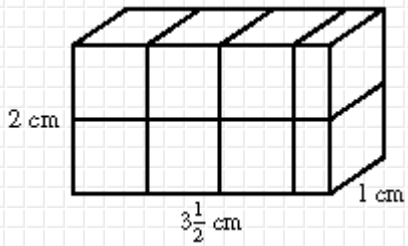
$$V = 12 \text{ cm}^3$$

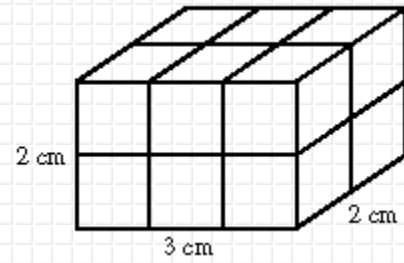
$$V = 8 \text{ cm}^3$$

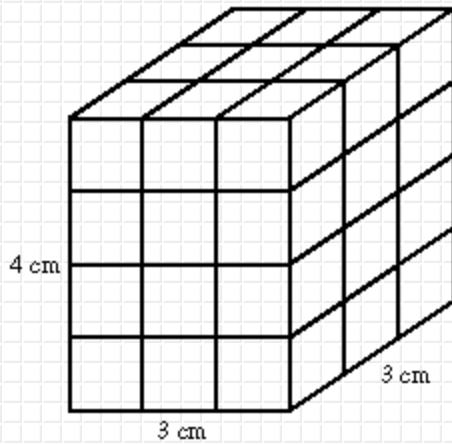
$$V = 10 \text{ cm}^3$$

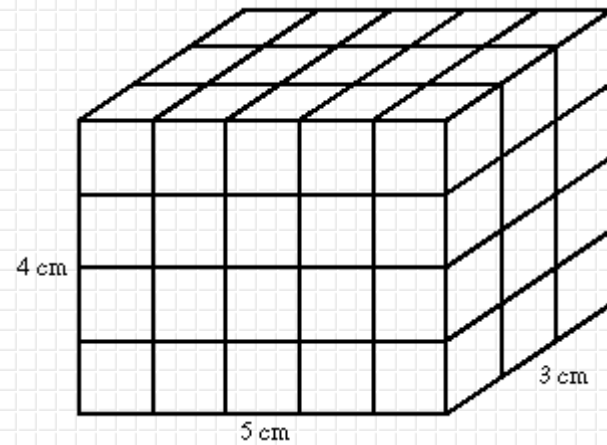
$$V = 7 \text{ cm}^3$$

$$V = 12 \text{ cm}^3$$

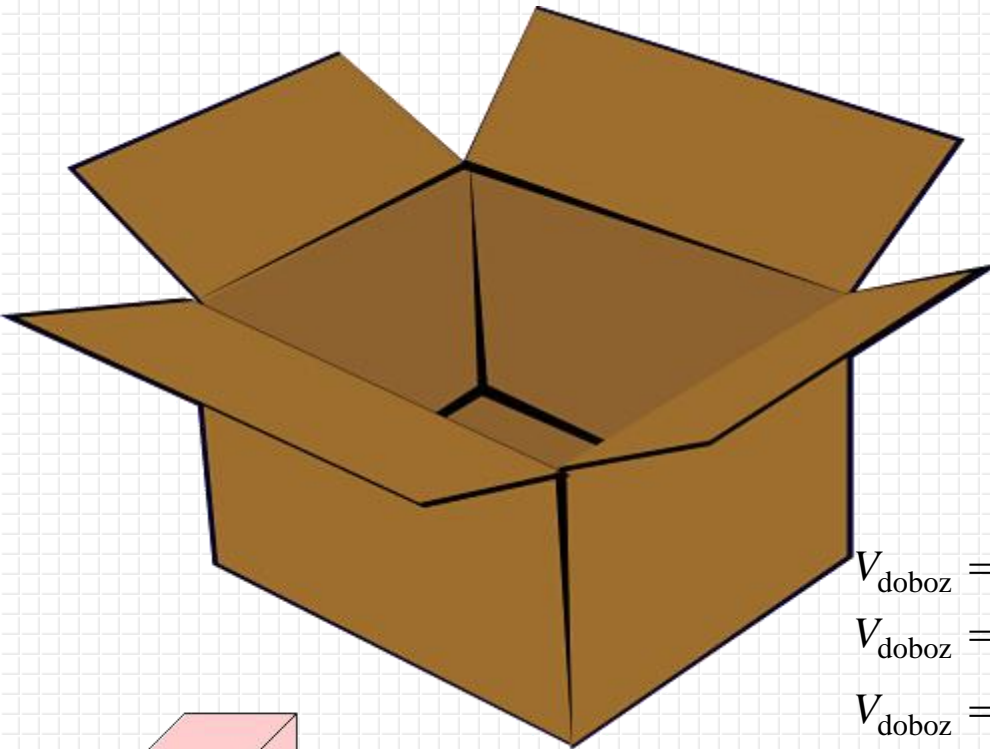

$$V = 36 \text{ cm}^3$$

$$V = 60 \text{ cm}^3$$

A kocka éle 10 cm, a doboz méretei 40 cm, 30 cm és 20 cm.
Hány kockát tehetünk bele a dobozba?

$$a = 40 \text{ cm}$$

$$b = 30 \text{ cm}$$

$$c = 20 \text{ cm}$$

$$a_1 = 10 \text{ cm}$$

$$\frac{V_{\text{doboz}}}{V_{\text{kocka}}} = ?$$

$$V_{\text{doboz}} = a \cdot b \cdot c$$

$$V_{\text{kocka}} = a_1 \cdot a_1 \cdot a_1$$

$$V_{\text{doboz}} = 40 \text{ cm} \cdot 30 \text{ cm} \cdot 20 \text{ cm} \quad V_{\text{kocka}} = 10 \text{ cm} \cdot 10 \text{ cm} \cdot 10 \text{ cm}$$

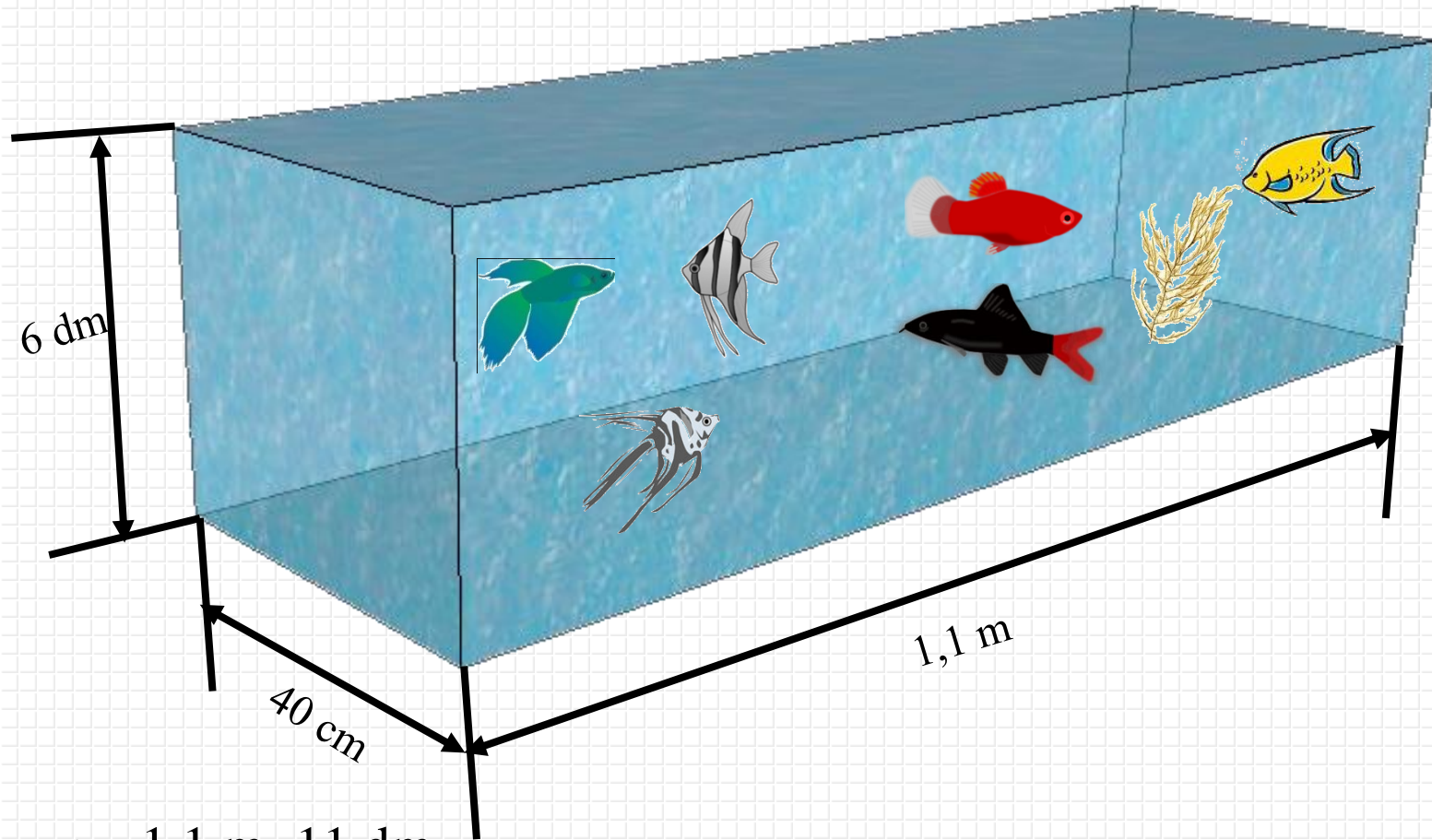
$$V_{\text{doboz}} = 24\,000 \text{ cm}^3 \quad V_{\text{kocka}} = 1\,000 \text{ cm}^3$$

$$\frac{V_{\text{doboz}}}{V_{\text{kocka}}} = \frac{24\,000 \cancel{\text{ cm}^3}}{1\,000 \cancel{\text{ cm}^3}}$$

$$\frac{V_{\text{doboz}}}{V_{\text{kocka}}} = 24$$

A dobozba 24 kockát tehetünk.

Hány liter víz szükséges az akvárium megtöltéséhez?

$$a = 1,1 \text{ m} = 11 \text{ dm}$$

$$b = 40 \text{ cm} = 4 \text{ dm}$$

$$c = 6 \text{ dm}$$

$$V = a \cdot b \cdot c$$

$$V = 11 \text{ dm} \cdot 4 \text{ dm} \cdot 6 \text{ dm}$$

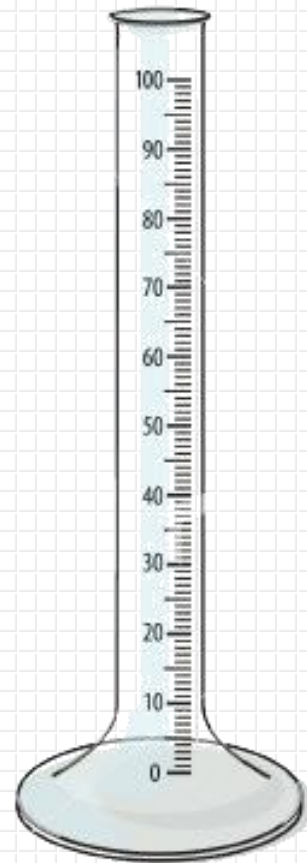
$$V = 264 \text{ dm}^3 = 264 \text{ l}$$

$$V = ?$$

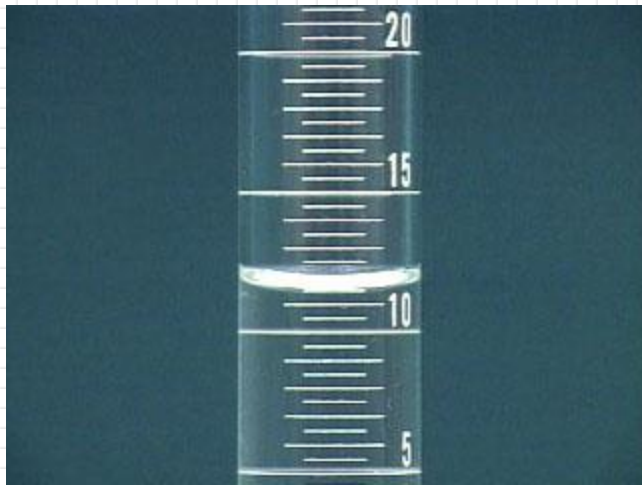
Mérőhenger

A mérőhenger egy henger alakú mérőedény, amelynek oldalán cm-es vagy ml-es beosztások vannak.

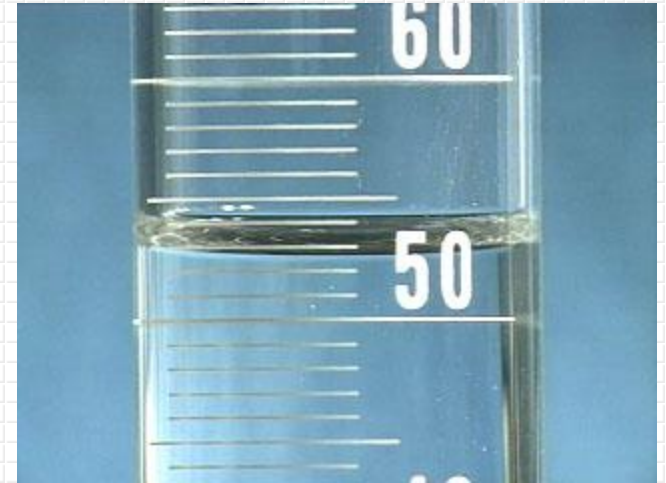

A legkisebb beosztás értékének meghatározása

Mielőtt a mérőhengerrel lemérnénk a folyadék, vagy szilárd test térfogatát, meg kell határozni a legkisebb beosztás értékét.

0,5 ml

1 ml

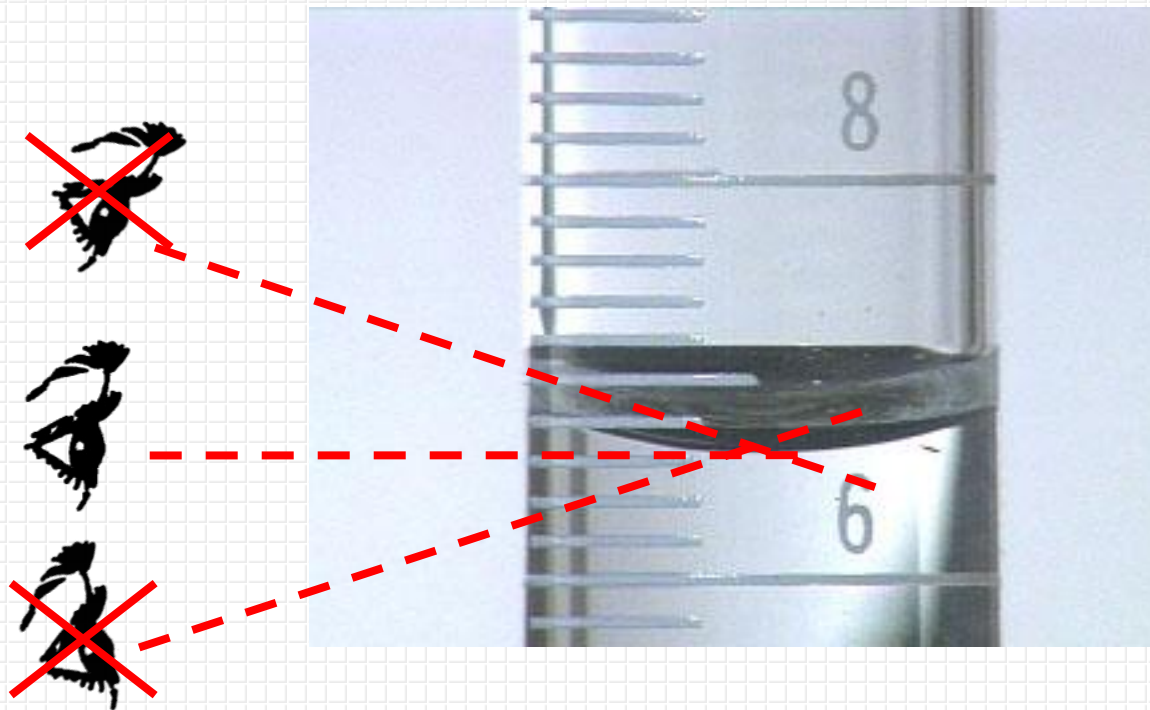

0,2 ml

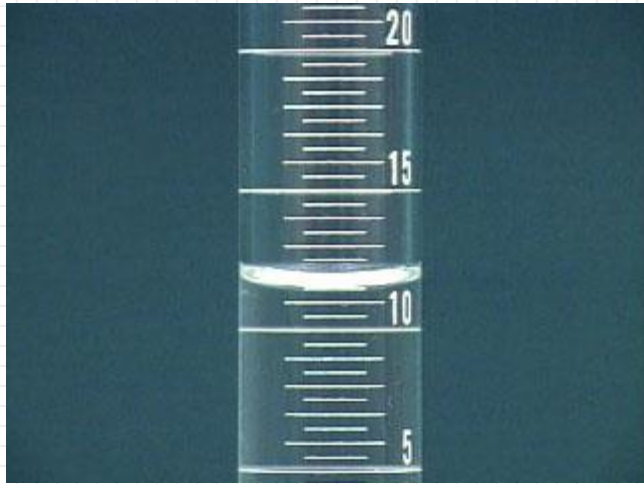
A folyadék térfogatának mérése mérőhengerrel

A folyadékot beleöntjük a mérőhengerbe, és a mérőhenger oldalán leolvassuk a folyadék térfogatát. A mérésnél figyelni kell a következőkre:

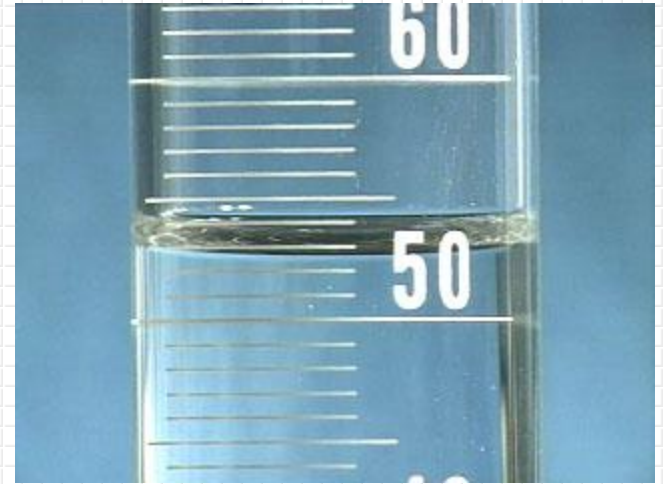
1. A folyadék felszíne az edény falának közelében lehet homorú vagy domború.
A víz esetében a folyadék felszíne homorú.
A térfogat értékét a felszín legalsó pontján olvassuk le.
2. A térfogat értékének leolvasásakor a szemnek a víz felszínével egy síkban kell lennie.

Határozd meg a mérőhengerekben a folyadék térfogatát.

$$V = 11,5 \text{ ml}$$

$$V = 53 \text{ ml}$$

$$V = 6,6 \text{ ml}$$

A szabálytalan alakú szilárd testek térfogatának meghatározása

A szabálytalan alakú, folyadékban nem oldódó szilárd testek térfogatát mérőhengerrel mérjük. A szilárd testnek el kell merülnie a folyadékban.

A mérés folyamata:

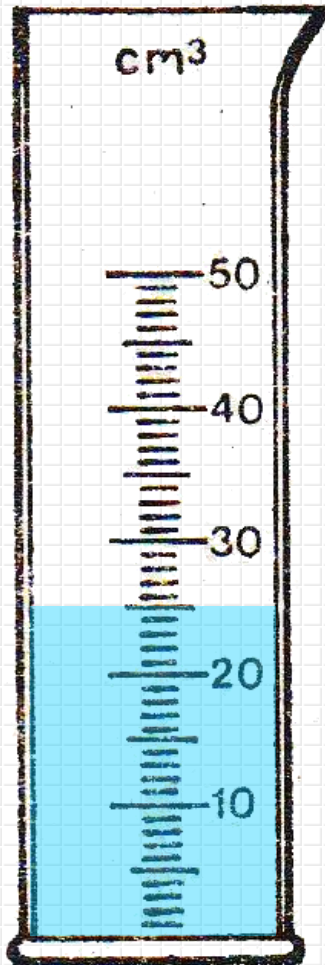
1. A mérőhengerbe folyadékot öntünk, és megmérjük a térfogatát (V_1)
2. A szilárd testet beletesszük a folyadékba
3. Leolvassuk az össztérfogatot (V_2)
4. Kiszámítjuk a szilárd test térfogatát, vagyis az össztérfogatból kivonjuk a folyadék térfogatát:

$$V = V_2 - V_1$$

Lássunk egy példát !

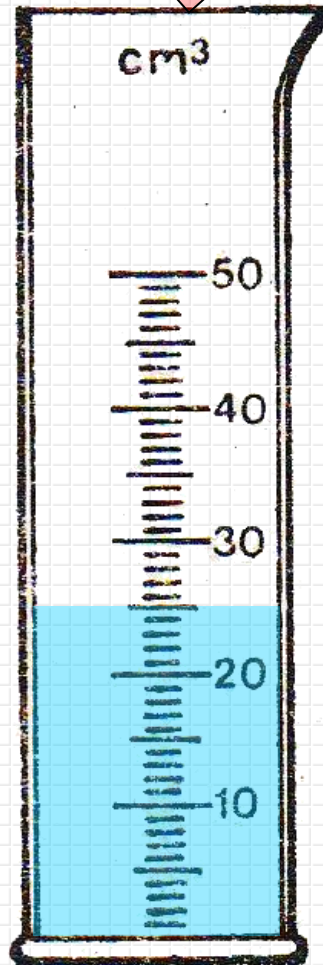
Először határozzuk meg a mérőhengeren a legkisebb beosztás értékét.

1.

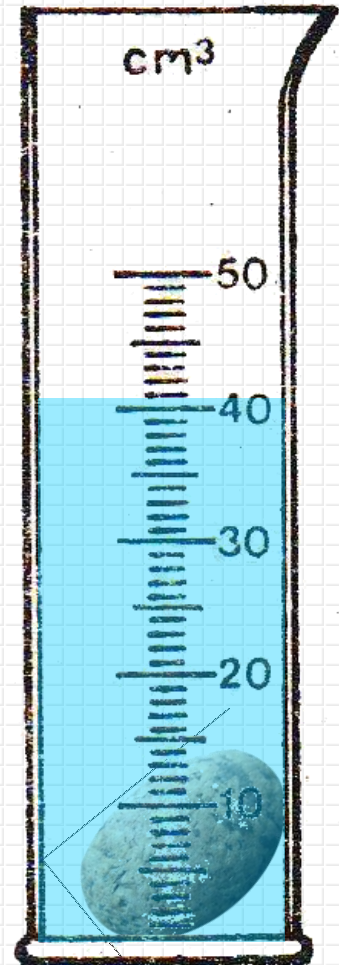

$$V_1 = 25 \text{ cm}^3$$

2.

3.

$$V_2 = 41 \text{ cm}^3$$

4.

$$V_1 = 25 \text{ cm}^3$$

$$V_2 = 41 \text{ cm}^3$$

$$V = ?$$

$$V = V_2 - V_1$$

$$V = 41 \text{ cm}^3 - 25 \text{ cm}^3$$

$$V = 16 \text{ cm}^3 = 16 \text{ ml}$$

A kavics térfogata 16 cm^3 , vagyis 16 ml .